

Otázka: Ekonomické systémy

Předmět: Ekonomie

Přidal(a): Gábísek

Ekonomické systémy

- Umožňují spojovat síly lidí a efektivně využívat dostupné zdroje (přírodní, hmotné, finanční, lidské, informační).
- Rozlišujeme od politických systémů.
- **Různým způsobem odpovídají na základní ekonomické otázky:**
 - Co a kolik se bude vyrábět
 - Jak se bude vyrábět
 - Jak se produkt rozdělí

Ekonomické systémy:

- **Zvykový**
- **Příkazový**
- **Tržní**
- **Smíšený**

> Každý systém má své výhody i nevýhody

Zvykový

- Nejstarší ekonomický systém
- Základní otázky co, kolik, jak a pro koho se bude vyrábět rozhoduje náčelník kmene a rada starších na základě zvyku, zkušeností a tradic předchozích generací
- V podstatě nulový podíl mechanizace práce, která by vedla k vyšší produktivitě práce
- Členové kmene pracovali podle svých schopností ve prospěch všech
- Podíl na vyrobených statcích určoval náčelník a na základě nepsaných pravidel
- Rozdělovali podle svých potřeb!!
- Stále se používá ve střední Africe, jižní Americe, Austrálii
- Nepoužívají peníze, směna nulová
- Výhody: uspokojené potřeby všech
- nevýhody: minimální nadprodukce, kterou by si někdo mohl rozdělit

Příkazový

- = centrálně plánovaná ekonomika
- Po roce 1948 ve státech východní Evropy, v některých asijských státech a na Kubě
- Úzká skupina lidí řeší základní otázky (co, kolik, jak se vyrobí a jak se produkt rozdělí)
- Skupina lidí - např.: politická strana, církev, ...
- Předpokládá se, že tato skupina ví, co je třeba vykonat
- Skupina vydá centrální plán (5 let) - je závazný, je subjektivní, málo flexibilní
- Nepředpokládá se soukromé vlastnictví výrobních prostředků (za účelem podnikání)
- Převládá státní forma vlastnictví, v menší míře družstevní
- Neefektivní systém: pokles životní úrovně, zmírnění technologického pokroku
- Výhoda: schopnost rychle mobilizovat zdroje (forma krizového managementu)
- Nevýhoda: zneužitelnost při rozhodování, subjektivita

Tržní

- Výrobci a spotřebitelé jsou propojeni trhem
- Základní otázky (co, kolik, jak a pro koho) jsou řešeny trhem
- „Neviditelná ruka trhu“, čili zákon nabídky a poptávky řídí trh
- Výhoda: možnost subjektivního rozhodování, ale i nutnost nést za něj důsledky
- Nevýhoda: neřeší přerozdělování (jak se postarat o nemocné, staré, ...) ani selhání trhu

Tento systém se v této podobě dnes ve světě nevyskytuje. Většina vyspělých ekonomik je dnes smíšenými.

Smíšený

- Kombinace příkazového a tržního systému, spojuje jejich výhody
- Trh je řízen tržními zákony, ale zasahuje zde i stát: nemocenské dávky, důchody, podpory v nezaměstnanosti, regulace cen
- Formy vlastnictví: soukromé, družstevní a státní
- Stát provádí přerozdělování prostředků (vybírání daně a sociální pojištění, které přerozdělí ve prospěch potřebným)
- Dostane se i na ty, kteří přispěli méně či vůbec
- Princip solidarity

V ČR po roce 1989 probíhala transformace ekonomiky včetně přeměny vlastnictví ze státního na soukromé.

Formy:

- **Privatizace** - rozprodání státních podniků do soukromých rukou prostřednictvím:

veřejných dražeb a malé a velké kuponové privatizace.

- **Restituce** - navrácení majetku lidem, kterým byl odňat po roce 1948